

DE CRISIS VAN HET GEZAG

in het bedrijfsleven 1

kerken veranderen. Zij draait mee. Zonder eenig onderzoek.

Is er nu eens geen één professor zóo mannelijk, dat hij publiek aan de Theol. Fac. verwijt, dat ze zich vastgepraat heeft? Geen één, die openlijk zegt, dat dr. Grosheide in heel de affaire 1944, met zijn collega Nauta, om maar van de anderen te zwijgen, de gereformeerde theologie een grooten ondienst heeft gedaan en ze in het slop gejaagd heeft, kerkrechtelijk en dogmatisch? Geen één, die het eens uitroept, dat het rechtuit een blamage is, dat dr. Grosheide inzake „cand. Schilder“ EN inzake den nieuwtentamenticus van Kampen (Greijdanus) tastbare onwaarheden verbreid heeft, zooals hij b.v. ongetwijfeld deed in den brief aan ds. Waagmeester, waar hij ook van Greijdanus' meening inzake het sacrament precies het omgekeerde vertelde van wat waar was, en dat terwijl Grosheide voorzitter was van de commissie-ter-zake? Waarom werden wij in Kampen op de vingers getikt, zoodra dr. H. H. K. het belofde, en waarom kunnen de heeren van Amsterdam tergende domheden — dat woord houd ik vol inzake Grosheide's handel inzake „cand. Schilder“ en Greijdanus — begaan, zonder dat iemand in hun kring eraan denkt, hen erover aan te spreken?

Een universiteit, die het nu voor de eerste maal officieel vastlegt, dat haar eerste en oudste faculteit verkocht is aan de sekte, en met haar wetenschappelijk kerkwerk (opleiding) in de klem der sekte is — beeld van Kuypers — kan ons niet verlossen van de pijnlijke gedachte, dat ze ter zake van het bijhouden van gereformeerde Nederland onbekwaam is, en moreel impotent.

Juist van DIEN kring had een verlossend woord moeten uitgaan, om weer de gereformeerde gezindheid te bevrijden van een heilloos achter enkele professoren aanloopen, die getoond hebben, niet in grootschen stijl te kunnen leiden, ja, niet eens te weten, wat in de sacramentale confessionsel-gereformeerde was, of wat hun slachtoffers leerden. Maar de heele zaak zit stil en ziet toe. En begrijpt niet, dat ze de beste vrienden van haar beginsel en idee afstoot, juist weer door dat ethisch conflict: laat maar waaien.

Het ziet er droevig uit. Maar de A.R. Partij weet nu, wie haar werk bezorgen en wie haar kwaad doen. Dat zijn in Kampen de H.H. Ridderbos, die heel goed weten, dat het mis geweest is, maar zelfs met een politiek conflict voor oogen weigeren voor den dag te komen met schriftelijke antwoorden op vragen, die hen dwingen zouden klaren wijn te schenken, en die weer de zaak willen slepen de houden, hetgeen de scheur alleen maar bestendigen kan. En dat zijn in Amsterdam de heeren van de V.U. Deze nieuwe voorslag doet een gebaar in de richting van wie op of tusschen de regels genoemd worden. Maar het groote punt: een onafhankelijke faculteit, en een prachtig corps van serieuze mannen, die voor Nederland de eenheid zoeken, TE BEGINNEN BIJ DE KERN, de kerk, wars van sectarisme, en formule-cultus, als in de zielige affaire Grosheide-Schilder,..... ho maar. Dat blijft weg. En dat het wegblijven zal, wordt nog eens geaccentueerd door dat hinken achter de synodoeraten, thans officieel gekijkt.

Intusschen goed onthouden: heel dit officieele stuk gaat er van uit, dat WIJ NIET behooren tot „De Gereformeerde Kerken in Nederland“. De heeren doen, alsof hun neus bloedt. Nooit van „De Gereformeerde Kerken in Nederland“ gehoord, die te Broederweg 15, Kampen, doceeren. Best. Wij weten het. Maar dan ook onthouden. Wij sarren niet, maar zij negeeren. Tot hun schade en schande, want het was in '44 heusch meer dan droevig, en onkundig.

Kuypers kreeg gelijk, maar anders dan hij vreesde: zijn universiteit zit nu voor het eerst in de klem ener kerk, die niet meer vrij is. Haar eerste professoren zijn gebonden aan het briefje van de classis Den Haag aan „candidaat Schilder“ nadat die classis was veranderd.

Hoe het met dezen voorslag zal gaan op de jaarvergadering — wij schrijven daarvoor — weten we natuurlijk niet. Maar betekenend is in elk geval dit voorstel. Gaat het door, dan heeft de V.U., die haar leven lang beweerd heeft, niet, ook niet met een klein en teen, in de klem der kerk te willen gevangen zijn, zich met alle teenen in de klem ener bepaalde „kerk“ gevangen. De Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk moet niets hebben van 1942—1905; de Christelijke Gereformeerde Kerken evenmin. De Gereformeerde Kerken in Nederland ook niet.

De theologische professoren zullen gebonden zijn aan 1942, voorzover niet vervangen, aan de vervangingsformule, en ook als wetenschappelijke menschen zich aan alle slingeren der kerkpolitiek moeten onderwerpen.

Wordt de hierboven omschreven gedachte aanvaard, dan zullen dus uit den kring van wat het bolwerk van calvinistische wetenschap heeten wil nimmer te wachten zijn zelfs geen wetenschappelijke protesten tegen de onwetenschappelijke manipulaties van 1944; want alleen uit wie haar resultaten voor geloofsbeslissingen aanvaarden, zal de keus geschieden moeten voor wat de theologen betreft. En de

Wanneer wij als Christenen over gezagsverhoudingen in de verschillende verbanden van leven, waarin wij optreden, gaan denken of spreken, dan is het een geweldige, rustgevend en onderling pacificeerende gedachte, dat wij in den grond der zaak dit moeten doen van uit één en dezelfde positie, zoodat er te dien aanzien geen absolute tegenstellingen zijn. Dit woord Christenen moet ik dan verder, helaas, omdat wij leven in een wereld, waarin velen zich naar Christus noemen en nadrukkelijk genoemd willen zien, die den Christus der Schriften niet erkennen en belijden zooals Hij in de Schriften werd geopenbaard en Zich openbaarde, noodzakelijk nader gaan begrenzen tot hen, die gelooven en belijden, dat wij in de Heilige Schrift van Oud en Nieuw Testament een klare en volkomene, genoegzame Godsopenbaring ontvangen hebben, waarin God volgens art. 2 onzer Belijdenis zich ons kenbaar maakt, te weten zooveel als ons van noode is in dit leven, en welke Heilige Schrifture om met art. 7 der genoemde Geloofsbelijdenis te spreken, in het lange beschrijft de geheele wijze des dienstes, dien God van ons eischt.

Deze belijdenis nu brengt ons al direct tot deze erkenning: De HEERE is onze Wetgever, de HEERE is onze Koning. Wij staan allen onder Zijn gezag en Zijn ordinantiën. Hij kan over ons en over alles wat op aarde is, zoowel als wat in den hemel is, ja tot in de hel toe, gebieden als onze Schepper en Onderhouder. Van alles is Hij, de Heere God, alleen de Eigenaar. De dichter van den 24sten Psalm belijdt dien totalen

eigendom van God met de woorden: De aarde is des HEEREN, mitsgaders hare volheid, de wereld en die daarin wonen. Wij vinden in de Heilige Schrift wellicht geen schooner belijden door den mensch van den absoluten eigendom Gods, dan dat van Koning David in het dankgebed, dat hij uitsprak bij de aanbieding der gaven van het volk voor den te bouwen tempel: „Nu dan, onze God, wij danken U, en loven den Naam Uwer heerlijkheid. Want wie ben ik, en wat is mijn volk, dat wij de macht zouden hebben om vrijwillig te geven als dit is? Want het is alles van U, en wij geven het U uit Uwe hand; want wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk al onze vaders; onze dagen op aarde zijn als eene schaduw en daar is geen verwachting. Heere, onze God, al deze menigte, die wij bereid hebben om U een huis te bouwen den Naam Uwer heilichheid, dat is van Uwe hand, en het is alles Uwe“ (1 Kron. 29: 13—16).

Dit alles spreekt nog te meer tot ons als wij in gedachte brengen hetgeen God Zelf aan Samuël openbaarde aangaande „de wijze des konings, die over hen regeren zal“. Daaruit blijkt wel de groote macht en het despotisch beschikken van den koning uit die dagen over zijn onderdanen, over hun zonen en hun dochteren, hun knechten, hun akkers en olifgaarden, hun zaad en hun wijngaarden voor zich en voor zijn hovelingen en over de onderdanen zelf, die hij tot zijn knechten maakte (1 Sam. 8: 11—18). Het was nu zulk een koning, met zulk een bijkans onbegrensde beschikkingsmacht, die als theocratisch vorst nede-

anderen zullen met de theologen moeten coöpereren. U weet toch nog wel, hoe dr. H. H. K. altijd Kampens promotierecht tegenhield vanwege de eenheid der faculteiten???

Directeuren hebben in overleg met curatoren alzo geoordeeld als hier aangehaald werd. Directeuren zijn: dr. J. J. C. van Dijk, mr. Terpstra, H. van Nerven, mr. H. Bos Kzn, J. D. F. van Halbeema, J. Schouten (voorzitter Centraal Comité A.R.P.), J. Wilschut. Curatoren: dr. J. Donner, dr. J. Hoek, dr. C. J. Honig, dr. E. Oosterhuis, mr. J. Verdam, mej. mr. Pleiter.

Ter verkenning van de situatie na A. mersfoort constateeren wij dus, en dat spijt ons oprecht, dat ook de voorzitter van het Centraal Comité van de A.R.P. in dit verband de eenheid van de gereformeerden in den weg is gaan staan. Hij helpt verhinderen, dat een inrichting, die bolwerk der gereformeerde samenleving had moeten worden, zich losmaakt van de sekte, die den boel uit elkaar sloeg. Hij helpt dat bolwerk versterken tegen ons; en houdt dus vol, dat van ons geen eenheidswerk te wachten is in de plaats, die jaren lang praatendeerde, daarvoor het centrum te zijn.

De Heer Schouten zegt: de politiek heeft met kerk-kwesties niet te maken. Wij vragen hem en iedereen: waarom de wetenschap wel en de politiek niet?

K. S.

Souvereiniteit in eigen kring

Elders in dit nummer schrijven we over de voorstellen van Directeuren en Curatoren der V.U. Niet uit onzen, wel uit haar kring komt de leuze van „Souvereiniteit in eigen kring“. Men neemt het ons nogal kwalijk, zie de pers, als wij aan die leuze tornen. Hier houdt men dus eran vast.

Dus heet althans in deze omgeving „de wetenschap“ souverain. In den universiteitskring. De kerk-kring heeft dan weer een eigen souveriniteit.

Neem dit geredeneer nu even zoo ernstig als het genomen worden wil, dan blijkt dus, dat de V.U., souverain op het terrein der wetenschap, beslist: voor den opbouw van het Rijk Gods in de theologie, en voor de opleiding tot den kerkdienst, die het centrum is van de samenbinding van het gereformeerde volk in Nederland en daarbuiten, mogen menschen als door 1944 van den preekstoel afgezet en geschorst en buiten het verband gezet zijn niet in aanmerking komen. Souvereine keuze, wetenschappelijk verantwoord.....

Zoodra men dus weer met die „souvereiniteit in eigen kring“ ons in de politiek wil ophouden, zal naar Directeuren en Curatoren der V.U. te verwijzen zijn. Ze zijn, geloof ik, allemaal lid van de A.R. Partij.

Ziet men niet, hoe goed het is, te wachten tot de officieele personen een „Entscheidung“ moeten nemen? Hier hebben we er één van groote importantie.

K. S.

Weer een boek voor allen

Nauwelijks kwam het boek van ds. H. J. Schilder op de markt, of de Erven A. de Jager te Groningen legden een tweede daarnaast: een werk van 290 blz., prachtig papier, uitstekende druk, geschreven door ds. G. Janssen, onder den titel: „De Feitelijke Toedracht“, „Tien jaren kerkstrijd“. In dit rustig geschreven, goed gedocumenteerde werk, dat ieder volgen kan, geeft de schrijver een beknopt, en toch op de hoofdzaken duidelijk ingaand overzicht van den onzaligen kerkstrijd, die ons opgedrongen is door degenen, die niet duldten, hetzij dat de kerkrechtelijke overgang van dr. H. H. Kuypers tot de ketterij beschaamd zou uitkomen, hetzij dat zijn wereldsche poging, om de groep die school maakte en tegenover Kuypers dogmatiek even vrij stond — maar dan behoudend — als hij zelf het deed, voor altijd op dood spoor te zetten, niet zou slagen. Die groep heeft het klaargespeeld, zelfs toen zij het schriftelijk niet winnen kon, toch door een massa-suggestie binnen en buiten de synode haar wil door te zetten; maar ze slaagde ook toen nog geen moment erin, schriftelijk zich daarin te rechtvaardigen: haar rapporten wemelen van tegenstrijdigheden, en voor schriftelijk contact zijn haar prominenten dan ook doodsbenuwd. Het was na de synode van Assen geen oogenblik noodig, het leerstellige punt te verdoezelen: na 1944 evenwel heeft men niets anders gedaan dan dat.

En daarom is ds. Janssen's prachtig geschreven boek zoo uiterst nuttig. We hopen, dat men de beide jongste monumenten van onze jongste kerkgeschiedenis zich zal aanschaffen. Het éne is nog al prijzig, maar er zijn feesten-met-geschenken. Het andere is niet zoo duur. Beide vullen elkaar prachtig aan.

Alles heb ik niet kunnen lezen. Misschien is het goed bij een herdruk — dien ik verwacht en hoop — op bl. 65 te vermelden, dat op 13 Juli 1942 de onderduikperiode van ondergeteekende begon, die eigenlijke reden is van het niet meer komen ter synode (het niet meedoen met de GEHEIME „afhandeling“ der „leergeschieden“ om door geheimhouding Hepp's en Kuypers' nederlaag te camoufleren zou nog niet een meedoen aan ANDERE werkzaamheden door ondergeteekende verhinderd hebben). Men heeft over dat niet meer komen (waarvan de heeren, ook ds. Dursema, alles wisten) achteraf veel misbaar gemaakt, alsof dāt de zaak had laten misloopen. Natuurlijk is dat een belediging voor de heeren Ridderbos-Grosheide en de hunnen: wil men soms zeggen, dat ze niet genoeg licht hadden! Maar ze zeiden zelf, dat ze 't wel degelijk hadden. Bovendien was „cand. Schilder“ heelemaal niet afwezig. Noch ds. D. v. Dijk, dien ze nota bene wegstuurden (en nu doen ze net, alsof er niets gebeuren kan, als ze ons gezicht niet zien!)

Leest en laat lezen. Laat de aandacht voor de „werkelijke toedracht“ niet verslappen onder zooveel ellendige camouflagepolitiek en probleemvervalsing.

K. S.

P.S. Welke vrijgemaakte zendt dit boek aan ds. Boeijsa van Haarlem, die kalmweg loochent wat hier uit zijn eigen kerkpapieren bewezen wordt? (Zie Perschouw.)

rig beleed aan zijn God: het is alles van U en wij geven het U uit Uw hand.

Wanneer ons dit gebod van David is geopenbaard, dan is dit mede opdat naar de bede van koning David dit in eeuwigheid in den zin der gedachten van het volk des Heeren bewaard zou blijven en opdat de burgers van dit volk hun hart tot dien God en Heere zouden richten (1 Kron. 29:18).

Ook wij hebben er dus mede te maken, hebben dit te belijden en dienen er van uit te gaan bij onze beschouwingen over den eigendom en het beheer van goederen.

In strikten zin kent dus de Christen geen eigenaar onder de menschen, hij kent en erkent hen alleen als rentmeesters, als beheerders van eigendommen, die van God zijn.

Maar als rentmeesters erkent hij die beheerders der goddelijke eigendommen dan ook, als zóó d a n i g. Alle ziel zij den machten over haar gesteld onderworpen; want daar is geen macht dan van God, en de machten die daar zijn, die zijn van God verordineerd (Rom. 13:1). Geldt dit van het gezag der overheid, het geldt ook ten aanzien van het gezag en beheer van den mensch als rentmeester Gods. De Christen hoort zijn God in Diens Wet bevelen geven aan den heer over zijn dienstknechten en dienstmaanden (4e gebod) en hij ziet zijn God Zelf de bevelen geven voor de eerbiediging van de door Hem als eenigen Beschikker aangebrachte separatie en subordina tie in hetgeen door Hem aan bepaalde menschen in beheer is gegeven, verbiedende zoowel alle roof (8e gebod) als alle begeeren van hetgeen van den naaste is (10e gebod).

Evenzeer als het nu tegen den geopenbaarden wil Gods indruischt, wanneer de beheerders zich als eigenaren gaan gedragen, evenzeer gaat het recht draads in tegen Gods beschikking, wanneer zij, die door Hem in een gesubordineerde, een ondergeschikte positie in het leven geplaatst werden, die grenzen niet langer of niet volledig eerbiedigen, hun bevoegdheid gaan overschrijden en zich onrechtmatige bevoegdheden gaan toemeten.

Wanneer God Zelf in Zijn wet den term bezigt in het 10e gebod „iets dat uws naasten is“, dan ligt daarin ook opgesloten, dat in den zooveel aangegeven beperkten zin door ons van eigendom onder menschen mag worden gesproken. Wanneer ook wij in het vervolg van ons artikel over eigendom zullen spreken, dan zal dit steeds zijn in deze beteekenis.

Het komt mij voor, dat het niet van belang ontbreekt is dit voorop te stellen. Want naast degenen, die God niet erkennen en dus ook van geen anderen bezitter dan den mensch of de gemeenschap van menschen willen weten, zijn er in onzen tijd bij Christelijke woordvoerders duidelijke tendenzen aanwijsbaar, dat men dit beperkte, maar als zoodanig onmisbare spreken van den eigendom niet of niet voldoende in gedachte houdt.

Ten bewijze daarvan wil ik u noemen het artikel, dat verschenen is in het dagblad TROUW, in de editie van Maandag 26 April 1948 van de hand van den heer M. Ruppert, den voorzitter van het Christelijk Nationaal Vakverbond, handelende over: Economische medezeggenschap eisch van Naastenliefde.

Daarin schrijft de heer Ruppert: „Het sociale vraagstuk heeft dus betrekking op de verhouding tusschen naasten, tusschen menschen. Over die verhouding heeft God iets te zeggen, neen: God heeft alles te zeggen. Over die verhouding handelt het gebod der naastenliefde“.

Dankbaar het goede in deze uitspraak erkennende, voegen wij er aan toe: indien gij niet meer zegt dan dit, is het toch onvoldoende en als zoodanig fout; want over die verhouding handelt niet alleen het gebod der naastenliefde in dien zin zooals gij schrijft „dat wij de persoonlijkheid van dengene, die naast ons geplaatst is, erkennen“. Dit kan ook de meest rasechte humanist U nazeggen: Höchtes Glück der Erdenkinder ist nur die Persönlichkeit! Wij hadden dan ook dien term „persoonlijkheid“ in dit verband liever gemist en uitsluitend gebedigd gezien den ook door den heer Ruppert gebezigden term van mensch, schepsel Gods.

Wij omschrijven het gebod van de naastenliefde on-

STICHTING VOOR DE FINANCIËLE VERZORGING VAN DE OPLEIDING

Het Bestuur der Stichting deelt mede, dat br. J. A. Mulder te Sappemeer dit jaar als Bestuurslid aan de beurt van aftreden is.

Teneinde te voldoen aan Art. 3, 1ste lid der Stichtingsakte, heeft het Bestuur, naast br. Mulder, aan den Kerkeraad van Groningen als tegen-candidaat voorgesteld br. H. J. Wijn te Rotterdam.

Het zou het Bestuur aangenaam zijn, indien wij zulks even in „De Reformatie“ wilden publiceren. Er blijkt uit, dat de „Stichting“ niet alleen een „zaakje“ van het Noorden is.

K. S.

CANDIDAATS-EXAMEN

Geslaagd voor het Candidaats-examen de Heer W. Boessenkool, Zuider Opgaande 45, Hollandsche Veld.

volledig en dus onjuist, wanneer wij daarin ook niet opnemen de duidelijke erkenning van het 8e gebod, ons verbiedende het onrechtmatig ons verrijken met het goed van den naaste en de erkenning van het 10e gebod, ons verbiedende de begeerte o.a. naar het bezit van den naaste.

Doen wij dit niet, dan ontstaat schadelijke eenzijdigheid. Dat deze eenzijdigheid in het betoog van den heer Ruppert inderdaad maar niet denkbeeldig is, maar reëel aanwezig, kan blijken uit de wijze, waarop hij het pleit voert in dit artikel voor economische medezeggenschap van den arbeider. Hij schrijft: „Daarom moeten wij met het vraagstuk van de economische medezeggenschap grooten ernst maken, want daarbij gaat het om de erkenning van wat Talma noemde: het menselijke in den mensch“. Hij vervolgt: „En nu gaat het erom of 't huidige geslacht die erkenning aan den arbeidenden stand wil geven. En of men bereid is Romeinsch-heidensche eigendomsbegrippen te vervangen door christelijk-sociale opvattingen van mensch en gemeenschap“.

Bij onze critische beschouwing van deze woorden mag het ons niet ontgaan, dat hier het betoog van den heer Ruppert van het eene spoor op een ander overgaat, feitelijk nít de goede rails loopt. Hij plaatst toch tegenover het Romeinsch-heidensche eigendomsbegrip niet zoons bij een zuivere vergelijking verwacht had mogen worden het Schriftuurlijke eigendomsbegrip en het Schriftuurlijke rentmeesterschap, doch springt ineens over op geheel andere categorieën van mensch en gemeenschap. Dit zou zelfs den indruk kunnen vestigen, dat de heer Ruppert het spreken over den eigendom als Romeinsch-heidensch ziet, want hij zwijgt overigens geheel in dit artikel over den eigendom. In dit verband zou het interessant zijn eens van hem te vernemen, wat hij wel onder dat Romeinsch-heidensche eigendomsbegrip verstaat. Het is altijd gevaarlijk om dergelijke termen in een dagblad, zonder verantwoorde toelichting te plaatsen, want het leidt er licht toe, dat zulke termen ondoordacht worden overgenomen en doorgegeven en zoo in den mond komen van hen, die de draagwijdte van dergelijke termen niet kennen. Laat ons ondertusschen den heer Ruppert den vriendendienst bewijzen, dat wij hem waarschuwen voor het minstens even groote bezwaar en gevaar, verbonden aan het poneeren van het begrip „persoonlijkheid“, of van „het menselijke in den mensch“. De Grieksch-heidensche belasting (Aristoteles) van dezen term is minstens zoo gevaarlijk als het spreken in Romeinsch-heidenschen zin van den eigendom.

Terwijl wij het betreuren, dat de heer Ruppert zich wel gewacht heeft het Romeinsch-heidensche eigendomsbegrip te volgen, en geen aandacht besteed heeft aan de Schriftuurlijke bepaling van den eigendom, rijst bij ons de vraag of hij wel onderkend heeft de gevaren verbonden aan het Grieksch-heidensche „persoonlijkheidsbegrip“. Wij achten het onjuist, dat hij, sprekende over Economische medezeggenschap als eisch van naastenliefde zich daarbij de tweede tafel van de Wet des Heeren niet voor oogen heeft gesteld, als deze liefde normeerend.

Gaarne willen wij dit laatste nader toelichten.

Wanneer wij als Christenen in onze dankbaarheid voor de door God aangebrachte verlossing van ons leven, verlossing ook van de in onze voorouders Adam en Eva bedreven zonde van vergrijp aan hetgeen God buiten onze beschikking had gesteld, zoowel als van onze zonde van niet-eerbiediging van de door God gestelde separatie in den eigendom in het leven van allen dag, ons wenden tot de Wet des Heeren als regel voor onze dankbaarheid, dan zien wij ons in de tweede tafel der Wet, handelende over het verkeer met den naaste en wat wij hem daarin schuldig zijn, allereerst gesteld voor onze verplichtingen tegenover zijn persoon. En daarbij moet ons direct opvallen, dat terstond in het eerste gebod van deze tweede Wets-tafel die naaste voor ons geplaatst wordt in bepaalde gezagsverhoudingen, welke God Zelf onder de menschen heeft ingesteld, en voor de onderhouding waarvan Hij Zijn bevelen geeft. Vervolgens zien wij ons dan in die tweede Wets-tafel geplaatst voor den eisch Gods inzake hetgeen van den naaste is en dat niet anders dan in strijd met Gods gebod kan worden geroofd (8e gebod) of begeerd (10e gebod), welk gebod zich zoowel uitsprekt over den knecht en de dienstmaagd van den naaste, bepalende de arbeidsverhoudingen, als over zijn os en zijn ezel, rakende het bedrijfsbezit van den naaste en dat wel zoo uitgebreid mogelijk opgevat in het „of iets dat van uwen naaste is“ van dit tiende Wetswoord.

Wanneer wij dus Christelijk, d.i. in overeenstemming met den in de tien geboden geopenbaarden Wil des Heeren willen spreken en handelen over de verhoudingen in het bedrijfsleven, en daarbij ons willen houden aan den regel dat God alles heeft te zeggen in de vervulling van het gebod der naastenliefde, zooals de heer Ruppert terecht opmerkt, dan zal dit spreken en handelen nimmer zuiver kunnen zijn, wanneer wij in onze beschouwing voorbijgaan en onopgemerkt laten hetgeen God Zelf bepaalt en van ons eischt ten aanzien van het goed van den naaste.

Wij meenen, dat wij dit betreuenswaardig tekort in het artikel van den heer Ruppert moeten opmerken. Juist zijn opzet te schrijven over Economische medezeggenschap als eisch van naastenliefde had hem

er toe moeten brengen zich in dezen te houden aan het goddelijk schema van de Wet des Heeren, welke wet bij de liefde tot den naaste ook zulk een belangrijke plaats inruimt aan hetgeen van den naaste is. Dat heeft de heer Ruppert nagelaten. Wanneer wij spreken over medezeggenschap of over zeggenschap dan is een belangrijke en primaire vraag deze: bij wie(n) berust de zeggensbevoegdheid over den eigendom? Men kan deze vraag ook zóó formuleeren: wie is de door God aangestelde en door aan Hem verantwoording schuldige beheerder of rentmeester van dien eigendom?

Wanneer de heer Ruppert uitroept: „En dien arbeidenden stand, die een dieper verantwoordelijkheidsbesef heeft getoond dan menig ondernemer en menige overheid, zou men de medezeggenschap over het wel en wee van zijn gezin, van zijn onderneming en van zijn bedrijf willen onthouden? Dat is nauwelijks denkbaar“ — dan willen wij toch eerst eens rijp denken over deze zaak, dan aanvaarden wij dat bezittelijk voornaamwoord „zijn“ aanstonds ten aanzien van het gezin, maar ten aanzien van bedrijf en onderneming willen wij eerst deugdelijk onderzocht hebben of in dit verband dit bezittelijk voornaamwoord „zijn“ overeenkomstig Gods Wet met recht gebruikt mag worden. Het spreken van den „arbeidenden stand“ in dezen achten wij niet zonder bedenking. Met de Heilige Schrift kennen wij in den grond der zaak maar één stand, al begrijpen wij heel goed dat de heer Ruppert het woord hier sociaal-economisch bezigt, en dat is de ééne arbeidende stand, die van God de opdracht ontving tot arbeiden, de arbeidsinstructie van Genesis 1:28. Wij moeten oppassen voor een Christelijken klassenstrijd en het poneeren van klassentegenstellingen.

In een volgend artikel hopen wij op deze zaak nader in te gaan. Dan zullen wij tevens aandacht geven aan de termen „arbeid“ en „arbeider“, want ook dat is voor de zaak van de zeggenschap of medezeggenschap van belang. Voor ditmaal evenwel genoeg. Een volgend maal verder.

P. GROEN.

Tot „ENTSCHEIDUNG“ brengen I

Nog eenmaal: ziezo, de stembus is voorbij, het nederlandsche volk heeft zich weer eens onmachtig getoond in het wegzenden van wie zijn rechten schonden (maar dat gebeurt in de kerk net zoo, zie maar naar de kansen van een aaneengesloten „leiders“blok in de synodocratie), en de raadselen der diplomatie blijven ons nog bezighouden. Zoo begrijpt b.v. nog lang niet ieder, waarom de Kamerleden niet hebben g e e i s c h t, dat hun rechten in de periode-Schermerhorn zouden worden erkend, zooals men ook niet kan weten, hoe het staat met de door mr Gerbrandy ingediende aanklacht tegen ministers, die de grondwet (terzake van Indië) hebben geschonden volgens hem. In „Het Laatste Nieuws uit Indië“ las ik, dat als er vijf flinke lui in de Kamer waren, die klacht zou doorgaan; ik vermoed, dat mr Gerbrandy er minstens vijf op lijst nummer 3 gevonden heeft, eer hij er zich op liet zetten, en wacht dus af, om óf te hooren, dat „Het Laatste Nieuws“ de mogelijkheden anders zag dan ze zijn, óf te begrijpen, dat wij met al ons democratisch spreken niet gauw weten hoe het staat in publieke aangelegenheden van ons aller veiligheidsorde: de grondwet. Als de bekende verkiezingsplaat: bijbel en grondwet ons terecht heeft toegesproken, zullen we wel meer van die zaak hooren.

We kunnen dus weer rustig spreken, en ik gebruik die kans, om te antwoorden op enkele broederlijk gestelde vragen.

Mijn heelemaal niet „van boven“ af gegeven advies, om n.l. ditmaal wel te stemmen, heeft sommigen verwonderd. Dit kan ik begrijpen, al moet men mij niet betrekken in plasdankjes van den kant van bepaalde bladen, waar ik part noch deel aan heb. Noch in de pogingen van zekere zijde om den één uit te spelen tegen den ander. Is het ooit anders geweest?

Twee vragen met name vroegen een antwoord:

a) was het juist, te zeggen, dat de „vrijgemaakte“ kiesverenigingen, die al ontstaan zijn, met elkaar in contact te brengen zouden moeten zijn misschien, en dat het antwoord op de vraag, of dit definitief geschieden moet, eerst te geven zou zijn nadat gebleken is, hoe de officiële partij-instanties van de A.R.P. zal wezen? Dat contact is immers al gelegd?

b) was het juist, ten aanzien van de stemming van 1948, één enkele dus, te adviseeren: kies van allerlei kwaad het minst kwade? Kan zoo iets ooit de wil des Heeren zijn?

Wat nu het eerste vraagpunt betreft: heeft men wel goed gelezen? Ik schreef, zie bl. 329, kolom 2: „Indien het ooit noodig macht worden, een nieuwe LANDELIJKE organisatie in het leven te ROEPEN, in indien het onvermijdelijk blijken mocht, de contacten tusschen de reeds door scheuring ontstane „vrijgemaakte“ kiesverenigingen in een GEMEENSCHAPPELIJKE actie te regelen en haar arbeid NADER SAMEN te bepalen, dan zal dit grondig moeten voorbereid zijn, etc.“. Er is dus geen sprake geweest van eenige loochening, of terzijdestelling van het feit, dat er reeds vrijgemaakte kiesverenigingen tot het leggen van onderling contact gekomen ZIJN.

Maar
feiten
Eer
staan
van z
den e
zijn g
positi
van h
sloten
gen,
vraag
met
tot e
het v
delic
dat z
verteg
maken
den, S
werke
kiesve
ver
zullen
naar e
allen,
Er zij
men t
gelegd
wat ik
derling
dat, n

CHRIS

Er
gewoo
busine
kondig
wederz
merke
door i
kunne
doe vi
T. We
leden
delijk
zaak k
aange
bruik.
Een
man di
wat pl
geleerd
loof, d
bove
per pa
opschri
de leze
spel ge
den, er
onder
menvat
zegde,
van vr
niet v
schrijf
de pun
behand
in de k
p a g i
volgen
Wever
maar
vergele
In et
tweede
druk v
bundel
later d
Dat is
weer al
standig
afspraa
van Sn
bleef d
Oude
dit opst
selijk
thiaans
aanval
zich ha
eens te
Zoo ble
Hepp k
je moet
werken
n is, en